

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto III.

Ljubljana, dne 15. oktobra 1937.

Štev. 2.

Uredništvo „Naše volje“ prosi svoje čitatelje, da oprostite zamudo lista, za katero pa uredništvo ne odgovarja.

Ljubljana, 20. oktobra 1937

Ker nam v prvi številki letošnjega letnika ni bila dana možnost, da spregovorimo par besed ob priliki vhoda »Naše volje« v tretje leto izdavanja, opravljamo to danes.

Dve uspešni leti delovanja sta za nami. Dve leti, ko se nam je posrečilo krog našega lista strniti skoro vso nacionalno srednješolsko mladino, ji v listu dati sedaj že nepogrešljivega prijatelja in svetovalca, ki ji kaže pot skozi burne utripe sedanjega življenja in jo vedno znova utrjuje v onih osnovnih pogledih, ki so za nas življensko važnega pomena. Naše delo je bilo plodovito. Dokaz je v tem, s kakšnim navdušenjem se je vse oklenilo lista, ki ga je zahtevala potreba in kakšen je bil njega uspeh. Prav dobro se je opazilo, da mladina ni slaba. Dobro se je dalo videti, da slaba tudi ni bila, dasi je izgledalo, da je temu tako. Manjkalo ji je le nečesa, česar bi se oklenila, pogrešala je nekoga, ki bi ji dal smisla za to in ono.

»Naša volja« je v tem zaorala v ledino. Uspehi so se pokazali. Danes je naša srednješolska mladina kot prerojena. Na dan so prišle vse one skrite misli, vse hotenje, vsa volja, vse, kar je do sedaj počivalo in se nenadoma razživilo v vsej svoji bohotnosti. Prav je tako! V mladini je bodočnost! Zato pa je njena dolžnost, da se že danes za bodočnost pripravlja. Ne z zapravljanjem prostega časa, ne s praznim veseljačenjem. Delo! V tem leži usoda naše bodočnosti, ko s sedanjostjo ne moremo biti zadovoljni, ko smo vsakodnevne priče rušenja onih temeljev, na katerih smo bili izgrajeni.

Ob pričetku tretjega leta pozivamo vse svoje dosedanje prijatelje, da utro pot »Naši volji« tudi tja, kjer je do sedaj še ni bilo, da pa v njej tudi sodelujejo. »Naša volja« mora postati ogledalo mišljenja in hotenja naše nacionalne srednješolske mladine. To pa ne bo mogoče doseči drugače, kot da sama v njej sodeluje, iznaša svoje poglede in stavlja svoje zahteve.

Komemoracija mladin. odseka „Strelske družine“ za Viteškim Kraljem Aleksandrom I. Ujediteljem

Dne 9. oktobra se je vršila v Grafiki komemoracija za Viteškim Kraljem, ki je zelo lepo uspela.

Poleg velikega števila članstva je prisostvovalo komemoraciji tudi veliko število gostov, med njimi predsednik Strelskega okrožja general Dodić, komandant 40. art. polka polkovnik Mašić, komandant vojnega okruha polk. Živanović, direktor II. drž. real. gimnazije g. dr. Osana, vršilec dolž. dir. drž. učiteljskega g. Šmajdek ter veliko število gg. profesorjev.

Po lepem, spominu velikega kralja vrednem programu, so se prisotni razšli z živo zavestjo, da bo 9. oktober naši mladini vedno svet datum in da bo mladina vedno ostala zvesta Njegovim plemenitim načelom in njegovi oporoki:

„Čuvajmo Jugoslavijo!“

Nastanek in važnost organizacij

Že človeški naravi in človeškemu bistvu samemu je lastno, da se ne more razvijati v širšem obsegu kot individuum, ampak v tem širšem obsegu najde tudi druge individue in faktorje, s katerimi skuša najti nek način sožitja in to mirnega in med seboj harmoničnega. Le pogledimo! Že družina je neka taka majhna harmonična celota, kjer vlada isti nazor o življenju, isti člani pripadajo isti rodbini, isti krvi, veže jih isto prepričanje in če hočete tudi vera.

Kakor je družina nek skupek ljudi, ki so istege porekla, to je istege očeta in matere, tako nastajajo tudi vse druge organizacije, kjer se združijo ljudje na programski podlagi in se v moči te svoje skupnosti bore za svoj svetovni nazor, za zmago svojih političnih načrtov in zamisli, ter končno za svoj materialni obstanek. Veže jih pa neka notranja vez, ki je izražena v programu formalno z besedami. Vsak poedinec, čigar osebno prepričanje, čigar osebni svetovni nazor se strinja s formalno obdelanim programom, se bo čutil v dotični organizaciji domačina, ne pa tujca.

Organiziranje v enotne organizacije na podlagi istih programov in pa po pripadnosti vseh, ki jim je nazor in prepričanje enako, je pa tudi potrebno, ker tako lahko pride do izraza miselnost, nazor ali če hočete prepričanje enako mislečih poedincev. Le tako zmagujejo socijalna, politična, moralna in verska načela. Le v

skupnem nastopu in v javni izpovedi gotove količine ljudi za gotovo normo ali idejo, je prav za prav jakost in pa življenjska moč dotične ideje. Kaj nam pomaga še tako dobra misel, še tako koristna ideja in še tako odločen program, ako ni nikogar, ki bi pristal nanj, ga sprejel, širil in izvrševal. Če torej hoče gotov program, gotova ideja ali gotova norma priti do veljave, ali pa celo zmagati, mora najti ljudi, ki jo bodo nesebično priznavali in na njeni podlagi združevali v nekako celoto iste misli in nazore. Saj že navadni pregovor pravi: »V slogi je moč!« Sloga in odločnost je jamstvo za zmago.

Če torej govorimo o potrebi organiziranja nastopa pred skupnostjo, vidimo tu najbolj potrebno, da se organizirajo vsi brez izjeme, baš jugoslovensko orijentirani poedinci, vsi, ki čutijo in se jasno zavedajo, da izven jugoslavije ni rešitve. Organizirajo naj se kjerkoli, saj kdor je po srcu in prepričanju Jugoslovčan, ta bo v svojem idealizmu prenesel in tudi spregledal vse eventualne netočnosti organizacije. Združimo se, kar nas je po srcu in misli zavednih, kar nas je idealnih in dobromislečih in pojdimo na delo, da dosežemo čim prej in čim več. Da dosežemo, da čim prej zmagata naša jugoslovenska misel, da zmaga in prodre ter prevzame vsakega poedince zavest, da je in da mora biti zanj sveta in nedotakljiva svetinja Jugoslovenski program.

M. Š.

Mk.:

Ali smo že zedinjeni?

Kaj pa na zunaj?

Takoj po svetovni vojni je jugoslovenska vojska zasedla Skadar, Temišvar, Segedin, Pečuj, a po mirovnih pogodbah je morala vsa ta mesta izprazniti. No, to ni bila nobena narodna nesreča, vsa ta mesta imajo narodnostno mešan značaj in povečini prevladujejo v njih druge narodnosti. Če hočemo vsakemu svoje, si jih ne bomo prilasčali.

Čisto drugače pa je z našo severozahodno mejo. Državna meja med Jugoslavijo in Italijo in Avstrijo teče preko našega živega narodnega telesa, prav tja do Trsta, Gorice in Celovca sega sklenjeno jugoslovensko ozemlje. 600.000 Slovencev in Hrvatov je po rapalski pogodbi ostalo pod Italijo, nad 90.000 Slovencev po nesrečnem plebiscitu pa pod Avstrijo.

Ne bom posebej popisoval težkega položaja naših rojakov v teh dveh sosednjih državah, ker bi količkaj točnejši oris presegal kratko odmerjeni prostor. Italija je vse do nedavnega naša najhujša in najnevarnejša okoliščina naš življenja na svojem ozemlju, prizadevala si je, da uniči našo narodnost šeststo tisoč Jugoslovenov v svojih mejah. Ukinila je 550 slovenskih in hrvaških šol, tako da se danes na nobeni italijanski šoli v vsem zasedenem ozemlju ne sliši več ena beseda v našem jeziku, mladino vzgaja totalitarna država popolnoma v italijanskem duhu; naše uradništvo je bilo prestavljeno v notranjost Italije, po jugoslovenskih krajih pa nastavljeno italijansko, edini uradni jezik je italijanski; fašistične sindikalne organizacije edine mnogokrat omogočajo gmotno eksistenco, a so popolnoma v rokah fašistične vlade; župani niso voljeni, ampak od vlade imenovani ter so sami Italijani; naše prosvetne, gospodarske, telovadne in sportne organizacije so bile razpuščene, nadomestile so jih italijanske; vsi naši listi so bili ustavljeni, orožniki so često po hišah brskali za knjigami v našem jeziku; revije ali knjige, ki bi prišle iz Jugoslavije, so bile zaplenjene; slovanska krstna imena so spremenili v italijanska, da, celo priimke so poitalijančevali v množicah; slednjič je pregnala fašistična Italija slovansko besedo tudi iz njenega zadnjega zatočišča, iz cerkve in po lateranskem sporazumu je Vatikan rad zatisnil eno oko, če je šlo za slovanske manjšine. In ko se je javil proti temu nasilju upravičen odpor, je Vatikan odločil, da se vsa slovenska in hrvaška študentstva v Italiji je padlo pet zavednih Jugoslovanov, ki jim nihče ni mogel očitati drugega, kakor da so ljubili in branili svoj narod. V poslednjem času pritisk v Julijski Krajini neko-

II.

liko popušča, a vendar je v Italiji po sklenitvi pripravljene pogodbe, ki bi jo podpisali Italija in Avstrija.

Manj brutalno postopa Avstrija z našimi rojaki ob Dravi, a njena počasna kulturna germanizacija je morda še nevarnejša kakor italijanska. Prvo in poglavitno gorje je utarkvistična »dvojezična« ponemčevalna šola, radi katere smo izgubili že nesrečni plebiscit 10. oktobra 1920. Kako je razumeti »dvojezična« šola? To se enostavno pravi, da je v prvem šolskem letu od začetka za nekaj tednov pouk v slovenščini, potem pa vse razrede samo in izključno nemški. Vsa naša mladina se vzgaja popolnoma v nemškem duhu. Izven meja naše države, v germanski Avstriji je ostala zibelka slovenske kulture, dežela, kjer se je osnovala prva državnica

Naša Koroška

Na Obirskem so zadnje nedeljo otvorili novo šolo, zgrajeno z darilom društva Südmarke. Südmarkin govornik je po uvodu poudarjal, da: »nočemo, da bi se uničil naša narodnost, zato nočemo jemati narodnosti drugih«, zaključil pa z besedami: Šola je namenjena vsem, ki se čutijo Nemci ali Nemcem sorodni. To uprav so Windische, ki živijo skupno z nemškim narodom skozi 1100 let v deželi.«

Govornik s tem ne priznava kakega slovenskega naroda, temveč označuje Slovence, kot neko Nemcem sorodno pleme.

(Koroški Slovenec)

Pred kratkim je bil v Škoficalah koncert koroških pevskih zborov. Častno so bili zastopani domačini, došle so tudi večje skupine od Zile in Roža, iz Celovca in Podjune ter še iz severnih naših krajev. Naša pesem zmaguje! Danes ob Vrbskem jezeru, jutri nekje v Rožu nato ob bistri Zili in pa še kje v gorjenskih hribih. Tako se po naši pesmi dovrši na Koroškem čudež slovenskega kulturnega vstajenja.

(Koroški Slovenec)

Na obletnico koroškega plebiscita 10. oktobra, je ljubljanski Bran-i-bor priredil v Ljubljani nabiralno akcijo. Sodelovala so vsa ljubljanska društva brez ozira na politično pripadnost. Zbirka je zelo dobro uspela. Nabralo se je nad 10.000 dinarjev. Denar se bo uporabil za nakup knjig, ki jih bo Bran-i-bor poslal našim bratom na Koroško.

najzahodnejših jugoslovenskih rodov, Karantinja, iz katere je prav za prav Slovenija nastala. A kljub vstrajnemu ponemčevanju je Koroška še danes južno od Drave popolnoma slovenska, narodnostna meja pa teče še daleč nad Dravo, čeprav marsikje žal prodira germanizacija tudi v nekdanje popolnoma slovensko ozemlje.

Ne bom razpravljaj, čigava je krivda, da smo izgubili toliko našega narodnega ozemlja. Dosti smo krivi sami, zlasti na Koroškem. Povdaril bi le, da so nam Koroško vojaki priborili, diplomati in politiki pa izgubili.

Kakšne so naše naloge pri teh vprašanjih?

Najprej mora vsakdo, ki hoče biti jugoslovenski nacionalist, dobro poznati naše manjšinsko vprašanje. Kdor ga ne pozna, ne zasluži naziva »nacionalist«. Za povprečno znanje bo zadostovala knjižica »Naši onstran meje« (uredil in izdal Peter Pavlovič), za obširnejši študij bi dobro služila brošura »Naši obmejni problemi« (izdala Ciril-Methodova družba), seveda pa bi bilo treba zbrati še drugo manjšinsko literaturo, raztreseno po raznih časopisih, revijah in brošurah. Pa tudi širšo javnost bi bilo treba seznaniti z manjšinskim vprašanjem. S sistematično propagando je treba poglobiti zavest, da brez Primorske, Koroške in Istre Jugoslovani še nismo zedinjeni. Kajti zanimanja za manjšinske probleme je pri nas vse premalo in nič ne pomislimo, da se onstran meja 700.000 naših ljudi obupno bori za svoj narodni obstoj.

Najboljše sredstvo za doseg najosnovnejših pravic za naše zatirane brate je seveda močna država, ki bo mogla dati svojim zahtevam potreben povdarek. Zato je predvsem važno, da se notranje čim močneje povežemo, da se resnično zedinimo. Dolžnost naše diplomacije pa je, da izrabi ugodne trenutke v korist naših narodnih manjšin v tujini.

Priporočati bi bilo poleg tega počitniška popotovanja po Julijski Krajini (kamor pa je bilo do sedaj težje priti) in po Koroški. Naši ljudje onstran so zadovoljni, če opazijo, da jim posvečamo svojo pozornost. Dalje bi mogli Koroščem priti na pomoč s potrebnimi knjigami. Kajti treba je pomisliti, da Korošci nimajo kljub »svobodi« niti ene tiskarne, kjer bi mogli tiskati knjige v domačem jeziku.

A vse to so le zasilni ukrepi.

»Če hočete Koroško imeti, si jo vzemite sami«, je izzivalno vzkliknil nemški učitelj. Ta klic velja za vse naše manjšinsko ozemlje. Treba je počakati samo ugodnega trenutka. Tujega nočemo, toda svojega ne pustimo nikomur!

(Konec prihodnjč)

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

priporoča

svojo knjigarno v Ljubljani in podružnico v Mariboru

Naša zemlja in njene krvaveče rane

Ob 17. obletnici 10. oktobra

10. oktobra smo obhajali žalostno obletnico naše narodne sramote, koroškega plebiscita. Kako je prišlo do tega, da je glasovanje, komu naj pripade Koroška, izpadlo Avstriji v prid, je bilo že neštokrat obdelano, pristransko ali nepristransko. Mi hočemo tu podati samo dalekosežnost prevar in izdajstev, ki so takrat privedle do tako težke izgube za Jugoslavijo in Jugoslovane.

150.000 Korošcem so bile odvzete vse narodne pravice. Avstrijci so se lotili z vso vnetostjo in s svojimi starimi metodami raznarodovalnega dela. Glasovita Švedska, ki si je nadelala za svojo življenjsko nalogo ponemčiti vse, kar ni nemškega, je našla tu svoje novo delo. O kakih Slovencih ni nikoli govora. Sistematično ponemčevanje pa se s plebiscitom, ki je za Jugoslavijo porazno izpadel, ni končalo, ampak se je nadaljevalo in se vrši še danes; prav tako sistematično izpreminjanje slovenskih imen v nemške in sistematično naseljevanje Nemcev na Koroškem se nadaljuje. S teritorialno izgubo Koroške za Jugoslavijo še vedno ni prenehal tudi znani nemški »Drang nach Osten«. Vedno še smatrajo Nemci za svoje ne samo to, kar jim je pripadlo s plebiscitom, ampak delajo zamljevide z novimi mejami, ki obsegajo celo Štajersko in jo označujejo kot neodrešeno ozemlje. To so krivice, ki se ne gode samo našemu narodu na Koroškem, ki ga je plebiscit izločil iz Jugoslavije,

ampak je nepravilno poseganje preko meja, ki jih je začrtala svetovna vojna z mirovnimi konferencami.

Z izgubo Koroške pa nismo izgubili le 150.000 Slovencev, temveč smo izgubili tudi naše zgodovinske spomenike, Gospo Sveto, severno branteljico Jugoslovenstva. Naš vojvodski prestol samuje, nanj sedajo ali pa se tudi iz njega norčujejo tujei. On samuje in čaka, kedaj bo prišel vojvoda slovenskega rodu in sedel nanj. Nemo samuje in čaka ta čas...

Knežji kamen, vojvodski prestol in Gospa Sveta, stari braniki slovenstva na Koroškem so danes pod tujim jarmom, robujejo svetinje in kraji, priče nekdanjih pravic in veličine vojvodine Koroške, nam tostran meje pa krvavi srce in nas muči sramota ob pogledu resnici v oči, da smo izgubili to, kar nam je najdražje, namreč spomenike naše preteklosti, zemljo in ljudi, ki so po krvi in jeziku naši in ki so vključ zmagi nacionalne Wilsonove teze pripadli drugam.

Slovenski pisatelj zaključuje svoje delo z besedami: »Trpi Koroška, dokler Bog hoče tako.« Mi pa pravimo: Koroška je naša in naša bo. Naj nam bodo vedno pred očmi verzi pesnika - generala:

»Jaz čakam čas, jaz čakam vas,
da gremo skupaj čez Šent Vid,
med brate našo Zilo pit.«

Nekaj sličic iz slovenske Kočevske

Brat urednik!

»V srcu naše zemlje izrablja našo slovensko gostoljubnost tujec — Kočevski Nемец, ki skuša gospodarsko uničiti naš življenjski na Kočevskem in s sovražstvom gleda našo zemljo, katere kruh jedo on in njegovi otroci.«

Ta citat mi je najbolj padel v oči pri prebiranju »Naše volje«, ki je z zadnjo številko lanskega letnika zaključila prvi del svoje »Bele knjige« razmatrajoč v njej tudi problem Slovenske Kočevske, za katerega smo že mislili, da bo ostal za vekomaj neraziskan.

In pravilno je, da se to važno vprašanje v tem letu nadaljuje in osvetli z raznih strani, kajti povdarim, da Slovensko Kočevsko še zelo malo poznamo in je potrebna zato čim večja publikacija in zainteresiranost vseh odločujočih faktorjev. Predvsem pa je poklicana naša nacionalna omladina, da se zanima za ta že skoro pozabljeni kočevski naš domovine, kjer živi naš slovenski človek svoje težko življenje in ki se po naši krivdi in nezanimanju utaplja v nemško mislečem kočevskem življu. Omladina — semkaj upri svoje oči, da boš čuvala in očuvala Slovensko Kočevsko pred grabežljivim tujcem. Slovenci na Kočevskem ti bodo hvaležni vračali s svojo gostoljubnostjo.

V naslednjih vrsticah naj Vam v mimobežnem filmu podam nekaj sličic, iz katerih boste spoznali vse trdo življenje našega življa in njegovo borbo za našo besedo v šoli, cerkvi in domu.

I.

Prijazna gorska vasica s šolo in cerkvijo. V šoli nemški pouk, slovenski le toliko, da se za briše oblasti sled njenega tajnega dela: Nastopi slovenski učitelj... Kje naj prične in kako? Pač težko je ločiti našo kri od naše — mešane,

III.

Slovenska šola, slovenski učitelj, nemški veroučitelj. Ali je to mogoče? Kje? Pri nas na slovenskem Kočevskem! Ali ni žalostno, ko slovenska mladina ne zna slovensko moliti k Bogu in se mora z njim razgovarjati le v tujem jeziku! In vendar je čista resnica. A nemški veroučitelj uči slovensko mladino — nemški verouk v slovenski šoli!...

IV.

Skromno naše slavlje v večjem kraju. Naša beseda in pesem se zlivata v zmagovitem pohodu v srca naših rojakov, ki so prihiteli na ta svoj veliki praznik iskat svoje pesmi in besede. Našli so ju in sprejeli, da, žalostno je to, da so ju morali priti iskat na svoj praznik, saj v njih domih je ni — ker je jezik hlapcev...

V bližnjem hotelu pa brne kroglice, da bi ubile našo besedo in pesem. Ne, ne boste je uničili, kajti vedite, da bo zmagala in postala last vse slovenske Kočevske!

Ali naj vam še kaj napišem? Da, še bi vam filmal slike iz naše prebujajoče se slovenske Kočevske — pa danes zapik — prihodnjič pa naprej!

—ar.

Kočevje

(Nadaljevanje in konec)

Mož je tako zagrizen, da so mu ljubši njegovi Kočevjarji, ki se pod vplivom hitlerjevske ideologije vedno bolj odtujujejo cerkvi, kot verni slovenski kmetje. Pa ta slučaj ni osamljen; po večini vasi so baš župniki najtrdnjše stebri nemštva. Tako smo slišale na primer o onem iz Briže, da v popolnoma slovenski šoli poučuje verouk v nemščini. Pa to je kaj čuden verouk, ki so ga otroci pri njem deležni. Na tablo jim riše kljukaste križe in jih poučuje o nemški veličini. Vse pritožbe na srez, banovino, škofijski ordinarijat ne zaležejo nič. Izgleda, da imajo on in njegovi tovariši...

Kako bi bilo sicer mogoče, da še tistim par slovenskim duhovnikom, ki so po nekem čudežu prišli sem doli, preprečujejo delo za narodno stvar in jih premeščajo v druge kraje?

O tem žalostnem poglavju smo slišale še mnogo tožb, nič manj pa jih ni letelo na šole. Mnogo naših učiteljev tam doli je mlačnežev in bojazljivcev, ki pač opravijo svoje delo v šoli, zunaj pa se družijo s Kočevjarji, od katerih so odvisni glede hrane, stanovanja in podobnega. Če se še najde kak idealen delavec, ki posveti ves svoj prosti čas kulturnemu napredku svojih rojakov, je pa prav gotovo kazensko premeščen sem doli...

Dijaški koledarček 1937-38

uredil uredniški odbor Naše volje

Dobite ga za din 6.—
pri poverjeništvu Naše volje ali v
uredništvu, Masarykova c. 14/II.

...ki bi bil, da se učiteljska in uradniška mesta na Kočevskem nehajo smatrati za kazenska, ampak da se nasprotno postavi sem idealne mlade ljudi, ki se bodo pogumno spustili v borbo. Same smo se lani v Koprivniku prepričale, koliko zmore en sam mož, če mu ne manjka za to potrebne odločnosti.

Ondotnemu učitelju je uspelo, da je v par letih prej nemško šolo preosnoval v slovensko. Ni se zmenil za vik in krik od vseh strani in je enostavno vpisal vse otroke, ki so imeli vsaj mater ali očeta Slovenca, v slovenski razred. In izkazalo se je, da ni pravih kočevskih otrok niti za en razred. Žalibog učitelji niso povsod tako energični in zgodni se, da dajo potrebno število za nemško šolo otroci iz mešanih ali pa tudi čisto slovenskih zakonov. Včasih je kriva temu mlačnost staršev, še pogosteje pa stoje za temi njihovi delodajalci — Kočevarji, ki jih v to prisilijo.

Ta gospodarska nadmoč Kočevarjev je sploh eno osrednjih vprašanj vsega velikega problema. Med Slovenci najdemo le redkokje trdnega kmeta, ki bi ga preživljalo njegovo posestvo. Po večini so bajtarji, ki si služijo kruh z delom na cestah, žagah ali na polju. Velika posestva in industrijski obrati so pa vsi v kočevskih rokah, ki so jim ljudje izročeni na milost in nemilost. Če se kdo javno pokaže za zavednega Slovenca, je v vedni nevarnosti, da izgubi zadnjo skorjico kruha. In značajev, ki kljub temu ne bi klonili, je presneto malo.

Še očitneje se nam je razodela vsa beda teh sužnjev na lastni zemlji par dni po prihodu, ko smo začele obiskovati bližnje in daljne okoliške vasi. Nosile smo polne nahrbtnike knjig, za kaži-pot pa smo imele statistiko, ki nam je povedala, v katerih hišah so doma Slovenci. Zgodilo se nam je, da smo prišle v Gotenico, veliko vas ob beli cesti, obrobjeni s ponosnimi kmečkimi domovi. Statistika je izkazovala precejšnje število

Slovencev, a kakor tudi smo iskale, nismo mogle odkriti niti ene prave hišne številke. Končno smo povprašale in šle v označeno smer. Našle smo stezo, ki se je vila zadaj za belimi hišami Kočevarjev, vsa vlažna in mračna, ob njej pa so se stiskale po strmih pobočju, ki je branilo soncu vstop, napol podrte, vse vegaste bajte, črne od starosti in saj, zelenkasto prevlečene od vlage. Ljudje, ki so nam odpirali, so bili sključeni, vdrtili lic in prsi, vele rumenkaste polti in trudnih oči brez sijaja. Tu smo našle vse, ki smo jih zaman iskale ob cesti.

Zdaj pa za zameno veselejšo sliko! V majhni hribovski vasici, ki smo jo komaj našle po dveurnem tavanju po blatnih gozdnih stezah, smo v dveh sosednjih hišah, edinimi med samimi kočevskimi, naleteli na družini dveh bratov, ki sta bila stalna obiskovalca naših večernih pomenkov in pevskih vaj. Po napornem dnevnem delu sta imela večkrat uro dolgo pot do nas, pa vseeno nista zamudila ne ene vaje. Pravila sta nam, kakšno težko stališče imata med samimi sovražniki, ki jima niti gasiti niso pomagali, ko je pri njih gorelo. A niti za trenutek ju ne zapusti upanje na boljše čase. Vsa ponosna sta

nam predstavila svoj številni krepki naraščaj, ki ga imata sama več kot vsi ostali v celi vasici skupaj. Česar ne bodo dosegli starši, to si bodo gotovo priborili ti mladi, ki se že v najnežnejši mladosti uče ljubezni in spoštovanja do svoje materinščine.

Tako smo romale s svojimi knjižnimi tovari od hiše do hiše, spraševale in bodrile ter povsod znova odgovarjale na začudena vprašanja. Saj skoro niso mogli verjeti, da se najdejo ljudje, ki niso popolnoma ravnodušni do njihove žalostne usode. Pri svojih nasprotnikih so bili pač vajeni pogostih obiskov iz tujine, da pa se kdo zmeni tudi zanje, ubogo rajo, jim je bilo nekaj popolnoma novega. Ko smo se po dveh tednih poslavljale od njih in morale stisniti zadnjič nešteto žuljavih dlani, ki so se nam prožile naproti, ter vedno znova obljubljeni, da se še vrne-mo, smo vedele, da naše delo ni bilo zaman. Naš prihod jim je pokazal, da znamo ceniti njihove muke in napore ter jim vlil novega upanja in poživil njihovo vero v jasnejše bodoče dni. Nam pa je bilo toplo pri srcu od tihe hvaležnosti, ki je vsem sijala v očeh.

Tehnični obzornik

Svetlobne celice čuvajo otroke

V Ameriki žive imoviti starši v večnem strahu, da jim banditi ne bi ugrabili otrok. Deco ugrabljajo organizirane zločinske tolpe na ulicah, odnašajoč jo celo ponoči, spečo iz otroških postelj. Da bi preprečili zlasti slednje primere, je neki podjetni izumitelj skonstruiral otroško posteljo, ki jo sicer ne varujejo debele železne mreže, ampak nevidna mreža ultrardečih žarkov, ki padajo nad posteljo in pred posteljo iz nevidnih svetilk na vrsto svetlobnih električnih očes. Čim prekine mrežo žarkov kak neprozoren predmet, se žarki prekinejo in fotocelice sprožijo primerne alarmne naprave.

Japonski meči

Sedaj, ko je Daljni vzhod zelo aktualen, vas bo morda zanimalo, da so japonski kovači orožja sloveli po vsem svetu. Meči, katere so izdelovali, so se v vojaški kasti Samurajev podedovali od očetov na sinove skozi dolge rodove. Meče so izdelovali po silno dolgem delovnem postopku na ta način, da so varili skoraj prosojnotanke jeklene lističe drugega na drugega. Na ta način nastala rezila so imela često do 4 milijone posameznih jeklenih plasti. Tudi v kaljenju mečev so bili stari niponski kovači mojstri, ki se jim današnji izdelovalci še niso mogli približati.

Pisma prijatelju

Vsako leto pomaga v kakem revnem delu naše domovine skupina jugoslovenskih akademikov in srednješolcev siromašnim kmetom. Gradi jim vodnjake, šole, sokolske domove, cisterne i. t. d. To je »Prva studentska radna četa prof. dr. Laze Popovića«. Letos si je izbrala za svoje delo kamenito Hercegovino, da tam v najrevnejši vasi postavi vsaj en vodnjak. Vodnjak je zgrajen v selu Bijelo polje, 10 km od Mostara.

Udeleženec te radne čete nam v svojih »Pismih« pripoveduje svoje vtise, ki jih je odnesel in prikazuje življenje siromašnega hercegovskega kmeta.

★

Bijelo polje, začetkom julija 1937.

Dragi prijatelj!

Po 36 urni vožnji smo srečno prispeli na cilj. Prav veselo sem bil iznenaden nad sprejemom na postaji. Pričakovala nas je tukajšnja sokolska četa s praporom. Bratje Sokoli so nam pomagali nositi precej težke kovčke do našega logora. To je skoraj pol ure od postaje. A ni se dalo narediti drugače. Razmere so tu prav čudne. Narodnost določajo po veri. Kdor katoličan, ta Hrvat, oziroma Mačkovec. Srbi so pravoslavni in muslimani. Uboge muslimane nazivajo katoličani zaničljivo Turke, dasi ne zna niti eden besedice turški. Ker so katoličani Mačkovci, itak nismo mogli računati na njih pomoč. Nič ne de, še

večje bo zadoščenje, ko bo naša naloga končana. Nastanjeni smo v prostorni dvorani »Svetosavskega doma« tik pravoslavne cerkve. Res, prav prijetno domovanje. Na razpolago imamo vse cerkveno dvorišče, kjer igramo nogomet, odbojko in mečemo kroglo. Veranda nam služi za jedilnico.

Danes je blagoslovil g. prota prostor, kjer bomo kopalni cisterno in zasadili prvi kramp. Imamo dobre pol ure do sem, a si s petjem in orglicami uspešno kratimo čas tako, da pot hitreje mine. Jutri pričnemo že z delom. Razdeljeni smo v dve skupini. Prva dela dopoldne od 6.30 do 14. ure, druga od 14. do 19. ure. Vendar moram priznati, da je to le program. V resnici še ne delamo tako. Pravijo, da je treba počasi začeti. Meni je prav.

Vročina je tu pasja. Okrog nas precej visoki hribovi, ki popolnoma zapirajo to kotlinico. In ko se to kamenje razgreje (to je okoli 8. do 9. ure), se kar začneš cediti. Težko je, ker ni dobre pitne vode. Pri logorju imamo sicer vodovod, ki nam pa ne pomaga dosti. Pravoslavni del vasi leži namreč nekoliko višje kot katoliški in ti puste pipe vodovodov odprte noč in dan tako, da nima voda toliko pritiska, da bi pritekla tudi k nam. Kaj hočeš: ljubi svojega bližnjega. Sedaj pijemo Neretvo. Mi saj ne bo hudo, če jo bom kaj nehote spil pri kopanju. Neretva je pa poglavje zase. A o njej prihodnjik. Saj veš, moram štediti. Preden bo mesec in pol naokrog, mi bo še lahko zmanjkalo papirja, če bom z njim razšipal.

Pojdravlja Te

Milan.

Bijelo polje, sredi julija 1937.

Dragi prijatelj!

Z delom smo pričeli in nam gre kar dobro izpod rok. Seveda te v začetku vse boli, ker ni kar tako, če zamenjaš peresnik in svinčnik s krampom in lopato. Pa človek se vsemu privadi; tudi s tem se bom sprijaznil. Najhuje je, ker se zlasti Slovenci kar cedimo od vročine in ker nam manjka dobre pitne vode. Kmetje so nam res priredili lep sprejem, a za vodo se ne briga nihče. Pohvaliti pa moram kmete, ki se nas velikokrat usmili in nam prinese vode iz Neretve. Kmetje so pa že pristni Orientalci. Po ves dan ti bo prečepel na robu jame, pušio duvan i pio tursku kafu, a pomagal ne. Ne vem, morda vpliva značaj zemlje na nje. Rodovitna plast je debela po par centimetrov, pa še ta je na gosto posejana s kamenjem. Kdo bi se ubijal s tako zemljo. Kjer je pa plast rodovitne zemlje debelejša, jo skrbno ograde in zasadijo tobak, ki jim je edini vir dohodkov. Nikakor jim ne gre v glavo, da žive študenti, ki so se zbrali z vseh strani Jugoslavije zato, da zgrade njim, popolnoma brezplačno, cisterno z dobro pitno vodo. In vendar žive in bodo živeli. Res, prav vesel sem, da sem tudi jaz med njimi. Sicer organizacija še ni popolna, a z dobro voljo se bo dalo tudi te hibe popraviti.

Sicer sem Ti obljubil, da Ti bom pisal o Neretvi. Nisem pozabil obljube, a v mislih imam nekaj več, kot samo Neretvo! Počakaj!

Pozdrav

Milan.

Gospod Howers upokojeni polkovnik angleške vojske, je dalje časa služil v Egiptu. Od tu je prinesel na Angleško staro kost nekega faraona. Na to svojo trofejo je bil izredno ponosen. Spravil jo je v svojem gradiču v posebno vitrino, kjer jo je s ponosom kazal svojim prijateljem. Neke noči je pa spravil strašen ropot vso hišo pokonci. Gospodar je pritekkel z revolverjem v roki v sobo, misleč, da so ga obiskali vlomilci. Lahko si predstavljate njegovo grozo, ko je opazil na tleh prevrnjeno vitrino in med razbitimi stekli kupček prahu, ki je ostal od faraonove kosti.

Kot dober Anglež je takoj zapustil »gradič strahov« in se takoj preselil v London. V njegovem stanovanju pa ne najdete več stvari, ki bi bila starejša kot deset let. Pač Anglež!

Volkovi in gosli

Vera, da volkovi ne morejo prenašati glasu gosli, je že prastara, in mnogo je pripovedk, ki pravijo, kako so se godci, ki so se vračali v pozni noči skozi temne gozdove domov, rešili pred volkovi s tem, da so vso pot godli. V Lucidornu pa so nedavno napravili tozadeven poskus v zverinjaku. Zadaj za kajbicami, kjer imajo zaprte volkove, so postavili godca, ki je igral na gosli. Komaj so volkovi zaslišali prve zvoke, so postali nemirni ter so od strahu kar skakali. Dlaka se jim je naježila in jeziki so jim kar otekali od same besnosti in strahu. Potem pa so postavili godca spredaj, da so ga živali tudi videli. Že sam pogled na godca je vplival na živali tako silno, da so se začele od strahu stiskati v kote kletke. Ta poskus je pokazal, da imajo »stare vere« dostikrat prav resno podlago.

Bijelo polje, konec julija 1937.

Dragi prijatelj!

Obljuba dela dolg! Že dvakrat sem Ti obljubil, da Ti bom pisal kaj o Neretvi, pa vedno sem odlašal. Sedaj plačujem svoj dolg. Morda se boš smejal in mislil, da sem dobil sončarico, ko boš to čital? Morda se bom tudi jaz smejal, kdo ve? Pa začnimo.

Ta kotlina, kjer bivamo in delamo, je krog in krog zaprta z gorami. Na severovzhodu jo zapira masiv Prenja, ki se konča na jugovzhodu z Veležem. Na zapadu pa je niz nekoliko nižjih hribov, ki jim pa ne vem imena. Ta venec reže Neretva v divnih soteskah. Če gledaš z višine na to zeleno kačo, ki se vije, pada, gloje, se mehko razlije in zopet zaje v konglomerat, se obda z belo grivo in se ti skrije za skale, strmiš in jo občuduješ. Ko stopiš prav do brega in slišiš pošastno klokotanje in sikanje vrtincev, se zgroziš. (Sedaj pride smešno!) Vidiš, tako sem jo jaz gledal in pred oči mi je stopila prisposoda življenja. Ali ni življenje kot Neretva? Če si daleč od njegovih valov, se ti zdi tako lepo, da bi najraje skočil v te valove in plaval z njimi. Ko se mu pa približaš, ko mu pogledaš v oči, pa vidiš v njih tak čuden blesk, ki te vabi in odbija. Vidiš lepo mirno gladino, pa tudi divje vrtince, ki se sukajo in sikajo vlečejo v globino vse, kar dosežejo. In ta igra se ponavlja iz dneva v dan. Od časa do časa se plasti zamenjajo, ali se zruši del obrežja, a reke to ne moti.

Tako tudi v življenju. Plasti se mešajo, vrtinci vstajajo. Kak nenavaden dogodek zaustavi življenje, a le za hip. Takoj nato je vse pozabljeno in življenje gre svojo pot naprej.

Policija v pragozdu

V severnem zaledenem delu Kanade vrši varnostno službo policija na konjih. O doživljajih teh ljudi čestokrat poročajo razni angleški časopisi zelo zanimive stvari.

Neki redar je nekoč zasledoval nekega Kitajca. Kitajec se je skrival v majhni zamorski vasi, kjer so mu šli celo domačini na roko. Stražnik je preiskal vse hiše in kočice, toda zločinca ni mogel najti. Nenadoma pa je med ljudmi opazil čudno živahnost, komaj se je ozrl proti pragozdu, že je ugledal Kitajca, kako beži. Naglo je skočil stražnik na konja ter se pognal za ubežnikom. Dohitel ga je ter ga hotel ukleniti. Toda smola: okove in verige je izgubil nekje v pragozdu. Privezal je Kitajca k drevesu ter pričel iskati verigo. Ko se je sklonil k tlom, da bi pobral verigo, se je pojavil za njegovim hrbtom zamorec, ki ga je udaril z batom po glavi, nato pa zbežal. Stražnik je ležal dolgo v nezavesti. Prišedši k zavesti, je opazil, kako se skuša Kitajec osvoboditi. Z veliko težavo se je privlekel do njega ter ga uklenil. V svojo nesrečo pa je opazil, da tudi njegovega konja ni več. Moral je torej zločinca vleči peš vso dolgo pot do bližnjega mesta, kjer je zločinca oddal v zapor, sam pa je moral v bolnišnico.

V Avstraliji pa je stražnik nekoč zasledoval dva zločinca, ki sta ukradla avtomobil in se v njem odpeljala. S poštnega letala so javili kraj, kjer sta se tatova ustavila. Stražnik je dotični kraj res našel, opazil pa je tudi, da se tatova nahajata že na ozemlju druge države, kamor njegova moč ni segla. Uganil je, da se je moral tatovoma avtomobil pokvariti, sicer bi ne sedela

tako mirno na svojih prostorih. Med stražnikom in tatovoma pa je tekla mala voda, ki je bila obenem tudi meja. Stražnik je ponoči to vodo zagradil ter jo odpeljal na svoje ozemlje. Naslednjega dne pa sta tatova opazila, da sta brez vode. Stražnik pa je mirno čakal ter je tudi dočkal, da je žeja prignala oba tatova v njegovo oblast.

Zlato na dnu morja

Vsled potopljenih ladij je nastala že prava zgodovina. Vse bolj pa so zanimivi podatki, kako ladje spet dvignejo iz morja, toda ne radi ladje, marveč radi bogastva, ki se je z ladjo vred potopilo. Z ladjo »Egipt« se je potopilo zlata in srebra za 20 milijonov. Največ vrednosti pa je šlo na dno morja z »Lavretanikom«, ki je bil žrtev nemške podmornice. V celoti se nahaja v tej ladji nad 150 milijonov zlata. In kljub temu, da je morje, kjer je potopljen »Lavretanik«, globoko le 27 metrov, je bilo delo pri dviganju jako težavno. Več mesecev so žrtvovali, predno so razdejali trup ladje, nakar šele so mogli dvigniti potopljeno zlato in srebro. Lažje je bilo delo pri ladji »Ocean«, ki se je potopila pri Gibraltaru. Iz nje so izvlekli nad 20 milijonov zlata.

V zadnjih letih je uspelo pomorskim angleškim družbam za dviganje potopljenih ladij, dvigniti iz morskega dna zlata in srebra v skupni vrednosti okoli 1 milijarde. Zatrjujejo pa, da vrednost zlata, ki še leži na morskem dnu, daleč presega omenjeno vsoto. Vse to zlato bi že dvignili, vendar je vsako delo skoraj brezuspešno, bodisi da je globina prevelika, ali pa ni mogoče točno ugotoviti kraja, kjer se je ladja z vsemi vrednostmi vred potopila v globino morja.

In kaj naj počnemo mi mladi? Ali naj stojimo vedno na bregu in naj čakamo, da nas potegne val slučaja s seboj? Ne! Skočimo sami v te valove, borimo se z njimi! Borimo se! Zmagajmo, ali umrimo! »Manj strašna noč je v zemlji črnem krili, kot so pod svetlim soncem sužni dnovi!«

Kaj, dragi prijatelj, Ti se ne smeješ? Kaj se Ti ne zde smešne te fraze o življenju mladine? Morda to niso fraze, niso zgolj besede, ki so se slučajno sešle, ampak izpoved nekoga, ki je poln volje, mladostne kljubovalnosti, ki pozna le — zmago in padec!

Pozdrav

Milan.

A. V.:

Groza

Bilo je pred dolgimi leti. Študiral sem medicino na Dunaju. Intenzivno sem se poglobljal v anatomijo človeškega telesa in cele dneve preedel ob secirni mizi ter rezal meso mrličev dunajske klinike. Vedno sem našel v svojem delu kaj novega in moje zanimanje za stvar se je večalo dan za dnem. Kmalu so mi postale ure, določene za seciranje v secirni dvorani prekratke in začel sem jemati material domov, kjer sem ga lahko bolj mirno in pozno v noč študiral.

Nekega dne sem zopet vzel s seboj domov človeško roko. Bila je to roka mladega glasbenika z dolgimi finimi prsti. Mladi mož je isti dan umrl za jetiko in zadnje minute pred smrtjo je zahteval, da mu prinese kitaro, da udari nekaj akordov. Bil sem poleg. Še danes mi zveni v ušesih otožni akord b-mola, ki ga je umetnik z drhtečimi prsti izvabljal iz strun.

Belo voščeno roko sem položil v svoji sobi na mizo poleg moje kitare. Ne vem, ali sem to storil nehote, ali sem podzavestno hotel dati roko v bližino strun, ki so jih njeni prsti, malo preden so postali tako hladni in voščeni, vročično prebirali.

Hotel sem delati, pa se mi ni ljubilo. Smrt, katere sem bil priča, me je preveč vznemirila. Legel sem in po dolgem času zaspal.

Nekaj me je prebudilo... Kaj? V spanju nisem slišal, a nekaj je moralo biti. Napeto sem poslušal. Tedaj... Tiho je zazvenel v temo mehak akord — b-mol. Bliskovito sem se spomnil na glasbenikovo zadnjo željo. Videl sem ga pred seboj umirajočega s kitaro v roki. Zopet! ... B-mol... Mrzlo me je spreletelo. Roka! Nemogoče, da bi mrtva roka igrala na kitaro. Smešna misel! Pa vedno in vedno se mi je vsiljevala. Nisem imel moči, da bi se dvignil in prižgal luč. B-mol... B-mol — dominantna! Težko sem dihal, usta so se mi izsušila. Groza mi je plula po žilah. Zopet! Brez prestanka b-mol. Akord je postajal glasnejši in glasnejši in prešel je v bučanje orgel. Glas mi je pritiskal na senca kot železen obroč. Bil sem na robu blaznosti. V strašni godbi se mi je zdelo, da sem zaslišal smrtni krik mladega glasbenika, kot sem ga slišal, ko je umiral. Izgubil sem zavest...

Ko sem se prebudil, je bilo v sobi svetlo. Bil je dan, sonce je sijalo.

Prvi moj pogled je veljal roki na mizi. Ležala je poleg kitare kot sem jo položil včeraj. Na kitari pa je bila e-struna pretrgana.

Drugi semester sem se vpisal na pravno fakulteto.

Poročila iz naših zavodov

I. državna realna gimnazija v Ljubljani

Tudi pri nas se je vršila 9. oktobra komemoracija ob obletnici smrti Kralja Ujedinitelja. Glavni poudarek svečanosti je bil v žalnem govoru, ki ga je prečital zastopnik dijakov in kjer je orisal delo in osebnost velikega pokojnika. Sodeloval je tudi violonist Marko Sever, ki je svojo nalogo odlično izvršil. S spremljevanjem harmonija je zaigral dve žalni skladbi. Z državno himno, ki jo je pelo vse dijaštvo, je bila pietetna svečanost zaključena.

Jadranska straža je dobila nov odbor, ki je bil izvoljen na občnem zboru 12. t. m. Udeležilo se ga je izredno veliko število članov, tako da je bil prvotno za to namestjen razred premajhen in se je moral vršiti občni zbor v telovadnici. Vloženi sta bili dve listi, ki pa sta dobili enako število glasov, končno je bila sestavljena kompromisna lista, ki je bila sprejeta soglasno. Novi predsednik je sedmošolec Miloš Jenko, podpredsednik Marinc, tajnika Zajdela in Kompere, blagajnik Igljič, odborniki: Wedam, Ganoni in Janežič. Upamo, da bo odbor pokazal delavnost.

Priradoslovni krožek je že začel z delovanjem. Privedil je dve zelo dobro obiskani predavanji. Prvič je govoril tov. Lojk o žolču in njegovih funkcijah v telesu, drugič pa D. Kuščer o potapljanju, potapljaških opremlah in o lastnih izkustvih na tem področju. Razveseljiv obisk kaže, da si je krožek pridobil veliko stalnih prijateljev.

Čez Bosno na Jadran

(Izlet PJS na I. drž. realni gimnaziji)

Kakor vsako leto, je priredil naš Podmladek JS tudi letos svoj izlet na morje, katerega smo seveda nestrpnost pričakovali. Dnevi so se nam zdeli tem daljši, čim bolj se je bližal izlet.

Po dolgih pripravah nas je brzec vendarle potegnil proti Zagrebu in proti Slavonskemu Brodu, kjer smo morali prestopiti v njegovo pomanjšano izdajo — bosanski vlak. Sredi noči je bilo in žalostno smo zmajali z glavami, ko smo ugledali kratke klopi v vagonu. Vsa stvar se nam je zdela precej pritlikava in v hudih dvomih

smo bili glede brzine te železnice. No, med vožnjo smo se pa kar čudili, tako pogumno je vozil mali vlak po vseh ovinkih in serpentinah. Z velikim zanimanjem smo gledali prve obraze Bosne, nam tako malo znane: prve džamije z visokimi minareti, mrke Bosance s širokimi hlačami in fesi, zagnjene bule. Polagoma smo prihajali v višji svet, iz gričevja v gore. Železniška proga pelje ob reki Bosni in ji sledi ob vseh njenih ovinkih. Reka, utesnjena v gore, brzi ob skalovju, buta in se zaganja v stene, da bi se sprostila; toda skale ostanejo. Naenkrat se izza ovinka prikaže vas na strmim polotoku, segajočem v reko: Vranduk. Zidana je kot prava trdnjava, visoko na skali in ponosno gleda po okolici.

Ob pogledu na Vranduk je začelo streljanje s fotoaparati, toda vreme nam ni bilo naklonjeno; težki oblaki so se vlekli po nebu in padal je droben dež. Kljub temu pa nam je pot potekala med šalami in smehom. Največ besede je seveda imel tovariš Stojan, ki je kot stari Sarajlija (bil je v celem dvakrat v Sarajevu, vendar je bil v primeri z nami, ki sploh še nismo bili, pravi učenjak) razlagal, kaj si moramo ogledati v mestu in nas je že vnaprej vabil na imenitno turško kavo.

V Sarajevu smo se odpeljali s cestno železnico v mesto, začudeno ogledovali sprevednika s fesom in bili kar v strahu za svoje kosti, ker se je voz nekam sumljivo majal. Med potjo smo srečali čudnega možica, ki je neprestano še bolj čudno klical: »Gari-pari, gari-pari.« Belili smo si glave s temi besedami. Nekdo je hitro izdelal teorijo o ostankih pradavnega jezika sanskrita, drugi jih je primerjal z usodnimi svetopisemskimi besedami: mene, tekel, fares — toda besede so kmalu dobile kar bizarno rešitev: Zvedeli smo, da sta čisto navadni besedi: stare stvari. To je bila prva senzacija v Sarajevu. Drugi so bili derviši. Dika nas izletnikov, naši srednješolci, so namreč našli nekega agenta, ki je obljubil, da nas bo peljal gledat dervise. Uroš, aranžer vsega tega, je naredil veliko reklamo; toda »višje sile« nas niso pustile in zato smo si morali zvečer sami prirediti predstavo, ki pa s sodelovanjem talentiranega Pavleta menda ni zaostajala za ono pravo.

Med tem pa smo si pridno ogledovali mesto; videli smo Begovo džamijo, sinagogo, mestno hišo, muzej in

druge znamenitosti. Le prehitro je napolnil čas odhoda; treba je bilo iti dalje.

Zopet smo se vozili vso noč. To pot ob Neretvi, žal pa nismo videli zanimivih pokrajin na razvodju Bosne in Neretve. Zjutraj smo z nezaupanjem prestopili v vlak za Metković, ki je bil bolj klavrne postave. Posebno so nas splašili napis na vagonih, naj potniki takoj javijo železniški direkciji, če opazijo v vozovih kako golazen. Ker je pojem golazni precej širok, in ker je povrhu še zavdarjalo po katranu, smo bili kar veseli, ko smo izstopili v Metkoviću.

Čim smo prišli k morju, smo tudi dobili lepo vreme; naš parnik »Rabe« je plul proti Splitu po mirni gladini in ob najlepšem soncu. Z zanimanjem smo si ogledovali pokrajino: v daljavi izginjajoči Stonski Rat, otoke in visoko Biokovo. Za zabavo pa so skrbeli galebi, ki so neustrudno letali za ladjo in pobirali iz vode, kar smo jim metali.

V Splitu je bil vrvež in vročina kot vedno. Ker smo Split že vsi poznali, smo opustili običajne ogledne in porabili čas za kopanje. Tudi tu je uveljavil Pavle svoj vsestranski talent: bil je naš nenadomestljivi mentor in je, nam v zabavo, tekmoval v avtomatskem bufetu z avtomatom za vermouth, kdo bo hitrejši. Drugo jutro smo se povzpeli na vrh Marjana, kjer se nam je nudila krasna slika: Split ves majhen pod nami, kaštelanski zaliv s sedmimi Kašteli, v ozadju visoki Kozjak; na drugi strani pa otoki, veliki in mali in vmes temno modro morje, iskreče se v žaru pomladnega sonca.

Ponoči nas je odpeljal parnik »Kosovo« dalje. Prispeli smo v Šibenik zjutraj, lačni kot volkovi in smo na veliko zaprepačenje doznali, da menze, kjer smo hoteli jesti, sploh ni... Tolažili smo se s filozofiranjem, da pač ne moremo biti lačni, češ, jedli smo včeraj in predvčerajšnjim. Vendar je bila to dokaj slaba tolažba. Končno smo odšli v hotel »Krka«, kjer so nam z zajtrkom vlili novih moči.

Najbolj sta nas v Šibeniku zanimali stolnica, krasno delo iz XVI. stoletja in nova gimnazija, mogočno poslopje z najmodernejšo opremo, ki ga nam je razkazal ljubozni ravnatelj.

Iz Šibenika smo se odpeljali na Plitvička jezera, zadnja postaja našega izleta. Vsi zavzeti smo občudovali ta prelepi kos zemlje. Temni gozdovi, bistra jezera, peneci

-čik

Dr. Sung

»... nobeno otepanje mi ni pomagalo. Pa tudi, kaj sem hotel sam proti šestim. Res, da sem enemu krepko obrnil želodec in da so se drugemu zataknila zobje v grlu, toda ostali štirje so mi začepili usta in me zvezali. Še sedaj me stresa, ko se spomnim tistega ostudnega okusa prepotene nogavice, ki si jo je eden slekel, da so mi z njo zamašili usta. Nato so mi zavezali tudi oči in so me z združenimi močmi odnesli v avto, ki je stal za ovinkom. Odpeljali so me križem krašem po ulicah tako da sem popolnoma izgubil orientacijo. Nenadoma avto obstane, nato zaškripljejo velika krilna vrata, ki so vodila v park, kamor so me odpeljali. Vozili smo se precej časa po poteh, ki so bile posute s peskom, ki so ga enakomerno metala kolesa v blatnike, kar začetim skozi obvezo svetlobo. Avto ustavi, spremljevalci izstopijo in mi snamejo z oči obvezo. Opazil sem čuden prizor. Okoli veselo plapolajočega ognja je sedela družba ljudi. Vsi so bili oblečeni kot kirurgi pri operaciji. Še bolj sem se začudil, ko sem opazil, da imajo vsi izžgane čelne kosti in mesto njih imajo vdete ploščice. Nekateri so imeli bakrene, drugi srebrne itd. Iz opazovanja me zdrami osorni glas nekega Indijanca, ki v meni nerazumljivem jeziku deli ukaze. Razvežejo mi noge in iz ust mi vzamejo smrdljivo cunjjo, radi katere se mi je želodec kar obračal in me odvedejo prav k ognju. Dodelili so mi nekega Poljaka za tolmača, ki mi je prevajal govor tršatega Indijanca s sre-

brnim čelom. Govoril je: »Dragi bratje visoke bratovščine nadljudi! Tu pred seboj vidite človeka nad katerim bo nočoj eksperimentalna naš dragi brat dr. Sung. Sicer pa prosim dr. Sunga, da nam sam razloži poskus.« Nenadoma so mi stopili pred oči vsi tisti nešteti ljudje, katerih fotografije sem gledal v časopisu »Crimen«. Prav dobro se spominjam nekega Rumuna, zdi se mi, da se je pisal Arbor Brescu, ki so ga pred dobrim mesecem potegnili mrtvega iz reke Mort. Za ušesom je imel izvrtano v lobanjo luknjo, veliko kot novček za 10 soujev. Pa tistega črnca Boba Maduja, ki je imel izsekani senčni kosti in mesto njih bakreni ploščici, zvezani z električno baterijo, ki jo je imel obešeno za vratom. Nikoli ne bom pozabil tistega strašno spačenega obraza, izbuljenih oči in tako krčevito skrivenčenih rok. Nič ne lažem, če rečem, da mi je na vsakem lasu viselo 10 potnih srag. Pred očmi se mi je kar meglilo. Tedaj je pričel govoriti doktor Sung: »Dragi bratje nadljudje! Vsi veste, da se že več let mučim z uganke, kako napraviti človeka za podčloveka. Posrečilo se mi je ustvariti operacijskim potom nadljudi in sedaj hočem ustvariti neka manjvredna bitja, nekake zločince, ki pa ne bodo čutili nikakega ksanja, nikake vesti in odgovornosti. Ti ljudje bodo nekaki vampirji, ki jim bo umor poklic, prav tako kot imam jaz poklic anatom. Veste, da sem že vršil poskuse na najrazličnejših ljudeh, ki so pa vsi podlegli na operacijski mizi. Za ta današnji poskus sem si pa preskrbel človeka močne konstrukcije in neoporečnega življenja. Zanj sem se odločil, ker bodo pač na njem najbolj vidne posledice izpremenitve v podčloveka. Operativnim potom mu bom izrezal vse tiste dele

centralnega živčevja, kjer nastajajo misli etičnih in estetičnih vrednot, obenem bom pa z reagenti pojačal delovanje stanic, kjer se porajajo misli nezaupanja, strast po krvi itd. Prosim vse cenjene tovariše, da mi sledijo v veliko operacijsko dvorano.«

Mene so spreletavali mešani občutki. Zdaj mi je bilo vroče, zdaj mrzlo. S prosečim pogledom sem obletel vse te obraze, da bi našel na kom vsaj kako sled usmiljenja. A niti eden ni trenil z očesom, le kovinasta čela so se bliskala v svetlem plamenu. Zagrabila sta me dva orjaška zamorca in me odvedla v operacijsko dvorano, ki je pa bila pod zemljo. Razvezala sta mi roke in me vrgla na operacijsko mizo. V trenutku je preletel moje telo električni tok in me trdno držal na mizi. Dr. Sung se je približal mizi in izbiral operacijsko orodje. Že si je izbral sveder in mi ga nastavil na nosni koren, ko se nenadoma... »Kaj se je zgodilo tedaj, pripovedujte!« »No, naj bo, bom pa povedal do konca; torej, kje sem ostal? Aha, že vem. No, doktor si je izbral svetel sveder, ga obračal proti močni natrijevi žarnici in gledal, če je dovolj koničast. Že ga je nastavil na nosni koren, da bi zavrtal kost, ko se nenadoma premisli in vzame raje medicinsko dleto in kladivce, da bi mi izsekal kost, kar bi bilo hitreje. Čutil sem na koži mrzlo jeklo in že mi je kri, ki mi je tekla iz rane na koži, ki jo je prizadelo dleto, zalivala oči tako da sem komaj še videl, kako je dr. Sung dvignil kladivce, da bi udaril po dletu. Mene je kar obhajala slabost, tedaj pa...« »No, kaj je bilo tedaj? Ne mučite nas!« »Da, tedaj sem se zbudil!« Zasmel se je in si oplaknil z vinom suho grlo.

se slapovi, ustvarjajo nepopisno sliko. Žal, da nismo imeli časa, da bi se bili ustavili. Po cesti, ki šteje nič manj kot 260 ovinkov, nas je pripeljal avtobus nazaj na postajo Vrhovine.

Domov smo prispeli vsi zdravi in veseli ter zadovoljni, da smo v nekaj dneh toliko videli. Najbolj pa je bil zadovoljen naš Uroš, ki je znatno izpopolnil svojo zbirko kap, kjer ima že vsa narodna pokrivala od kršne Like do ravnega Srema ...

PED.

Klasična gimnazija v Ljubljani

V soboto 9. oktobra t. l. smo imeli Žarov občni zbor. Izvoljen je bil sledeči odbor:

predsednik: Resman 8. a, podpredsednik: Porovne 7. c, tajnik I.: Arko 8. a, tajnik II.: Pregelj 8. a, blagajnik I.: Meden 6. a, blagajnik II.: Borštner 7. b, revizor: Osana Jože 8. a, vodja literarnega odseka: Pavčnik 8. b, vodja sestankov: Kralj 8. b.

Lista je dobila 54 glasov, nasprotna z Mahničem pa 11 glasov.

Naša želja je, da bi odbor uspešno vodil naše društvo, da bi se izkazal delavnega in sposobnega.

Pri Jadranski straži je isti dan govoril komemorativni govor o Viteškem kralju Arko Vojko 8. a, ki nam je orisal pred vsem njegovo zadnjo pot.

Lenarčič 8. b pa nas je spomnil na obletnico nesrečnega koroškega plebiscita v res lepo zasnovanem predavanju. Hvaležni mu moramo biti, da nam je osvetlil koroško vprašanje od vseh strani.

AV.

Kočevje

Kakor že prejšnja leta, deluje tudi letos na tukajšnji gimnaziji »Omladinski odsek Sokola Kraljevine Jugoslavije«, ki zbira okrog sebe vse jugoslovensko misleče dijaštvo. Vsi člani obiskujejo telovadbo pri tukajšnjem Sokolu in vsi tudi delujejo na naših sestankih, ki se vršijo vsako nedeljo dopoldne v gimnaziji. Na sestankih so vedno predavanja z jugoslovensko-sokolsko vsebino, posebno pazljivo pa smo sklenili polagati tudi na narodno-obrambni problem, ki je ravno v Kočevju zelo pereč.

Otvoritveni občni zbor za l. 1937/38 se je vršil dne 19. septembra 1937. Na občnem zboru so bila najprej prečitana poročila raznih funkcionarjev, nato pa so se vršile volitve novega odbora. Izvoljeni so bili: predsednik: osmošolec Grahek Branc, podpredsednik: Kališnik Janez, tajnik: Stariha Litija, knjižničar: Korent Jaka, vsi iz VII. razreda. Na občnem zboru se je poslovil od nas br. prof. Stražar Konrad, ki nam je vedno rad pomagal z različnimi predavanji in nasveti. Namesto njega nam je obljubil svojo pomoč br. Figar Vekoslav, ki je že do sedaj rad posejal naše sestanke. S strani dijaštva je zanimanje za sestanke veliko, saj se je vpisalo čez 40 dijakov, kar je za tukajšnje razmere dovolj, ker med nižješolci ni posebnega zanimanja, višješolcev sta pa samo dva razreda.

Do sedaj smo imeli samo en sestanek, in sicer dne 26. septembra 1937, ki je bil posvečen spomenu T. G. Masaryka. Predavala sta br. Kališnik Janez (VII. razr.) o njegovem življenju in delovanju, br. Grahek Branc (VIII. razr.) pa o Masaryku in Sokolstvu. Sestra Betriani Metka pa je deklamirala dr. Zahovo pesem »Na dan pogreba«. Na koncu smo vsi zapeli pesem »Hej Slovane«, potem pa odšli domov misleč, da smo se vsaj nekoliko oddolžili Velikemu Možu — Sokolu za vsa njegova dela.

Naj bo za enkrat dovolj, se bom že še oglašil.

Zeki.

Majhne iznajdbe — velik dobiček

Tisti, ki je prišel na misel, da je konec navadnega svinčnika opremil z radirko, je spravil vsako leto 100.000 dolarjev. Izumitelj jeklenega peresa in mož, ki je ojačal pete s kovinastimi ploščicami, si je v prvem letu zasigural čisti dobiček 700.000 dolarjev. Nič manj se ni nasmehnila sreča izumitelju kovinastega obešala za obleke. Potegnili je letnih 85.000 dolarjev. Amerika pač!

Ubogi milijonar

Na velikonočni ponedeljek je privozil sem parnik »California«, s svojimi 16.000 t od »Anchor Linije«. Na krovu je imel 456 ameriških svetovnih potnikov. Amerikanci radi potujejo v »čredah«. »Cook« ali »American-Express« jih naloži na ladjo in jih popelje okoli sveta. V največ štirih mesecih hočejo videti najmanj pol sveta. Z več sto pokvarjenimi kodak-slikami in prav tako pokvarjenimi glavami pridejo nato zopet domov. Amerikanci potujejo redko pred svojim petdesetim letom. Do tega časa se ukvarjajo z pridobivanjem denarja. Nato pa, ko so spravili svoje milijone skupaj, ko so poženi svoje sinove in pomožili hčere, jim pride navadno na misel, da je na svetu še kaj drugega kot zbiranje denarja. V tem nastrojenju puste svoje možgane, ki so jih številke izvotlile, in svoje živce, ki od večnega trgovanja trepečejo, transportirati okoli sveta.

»California« je bila v tej sezoni zadnja potovalna ladja. 19. januarja je startala iz New Yorka in je svoje potnike gnala skozi Havano, Colon, San Pedro, Honolulu, Yokohamo, Kobe, Shanghai, Hong-kong, Manila, Batavijo, Singapore, Rangoon in Kalkuto, s krova na avto, z avta v posebni vlak, s posebnega vlaka v avto, iz avta na krov. Danes se je namenila »California« preko Bombaya spet domov. Med potniki je neki bankir, kalifornijski časopisni kralj, neki uspešni knjižni avtor iz USA in vrsta drugih dobrih trgovskih ljudi.

V Shanghaiju je umrl neki potnik, na vnetju pljuč, tu v Colombo pa so prenesli na kopno neko, na smrt bolno, 17 letno gospodično, ki je dve uri kasneje umrla na poapnenju žil. Tu je tudi napravil samomor večkratni milijonar in predsednik »Brookwell Titleand Trust Company« Mr. Smith. To se je zgodilo včeraj, ko so ostali potniki odpotovali v posebnem vlakcu v Kandy, staro singaleško mesto sredi gora, kjer hranijo v bajno fantastičnem templju Budhov zob. Zob je bil v programu in lunch v »Queens-Hotelu« prav tako.

Milijonar Smith je odšel s krova s svojo ženo in nečakinjo, ter se odpeljal z avtomobilom na postajo. Tu se je pa spomnil, da bi mu bila tura pač prenaporna in se je vrnil v pristanišče. Že to je vzbujalo pozornost, ko sta bila vendar v programu Budhov zob in pa lunch in ker se tudi ameriški milijonarji (o katerih imamo čisto napačno mnenje) brez važnih vzrokov neradi odrečejo naprej plačanemu lunchu. Samo iz tega vzroka je Mrs. Smith pustila svojega soproga, da se je vrnil, čeprav je — kakor se je pozneje izkazalo — poznala njegovo stanje.

Mr. Smith je na »Californiji« poiskal svojo kabino in odpustil strežaja z besedami: »Želim, da me ne budite« — Zvečer je strežaj opazil, da je to tudi nemogoče, kajti ko je hotel poklicati milijonarja k večerji, je ta ležal trd in mrzel v svoji kabini in osladen, težak vonj je okuževal vroč zrak. Na mizi pa so ležala tri zapečateni pisma. Strežaj je privedel ladijskega zdravnika Mr. Patrik O'Briena, in ta je izpovedal uro pozneje pred upravnikom mesta Colombo:

»Umrl Mr. Smith me je često vpraševal za svet. Bil je hud morfinist, ki se je radi trajnega prenapornega dela na strup navadil. Ko sem prišel v njegovo kabino, je ležal mrtev na postelji s svojo čepico preko obraza. Čepica je bila napolnjena z kloroformirano vato. Mr. Smith je moral izliti v vato veliko množino kloroforma, pač skoro četrt litra. Moji poskusi, da bi ga spravil k zavesti, so ostali brez uspeha, kajti smrt je bila nastopila najmanj dve uri popreje.«

Milijonarjeve soproge, ki se je medtem z drugimi turisti vred vrnila, žalostna vest ni prese-netila. Pred upravnikom je izpovedala:

»Moj mož je bil morfinist. Nепrestano delo, ki ga je nadaljeval tudi še potem, ko si je pri-

dobil znatnejše premoženje, je njegove živce tako zelo uničilo, da brez morfija ni mogel več živeti. Na potovanje smo šli po nasvetu našega hišnega zdravnika, ki si je obetal, da bo to mojega soproga odvrnilo od morfinizma. Žal gospod Smith tega boja ni dobojeval; bil je morfiju preveč udan.

Ladijski kaplan — nobena ameriška potniška ladja ne vozi brez kaplana in ta je tudi v programu vsake potovalne agencije — ta kaplan je torej dejal, da se mu je Mr. Smith zaupal in sprejel od njega versko tolažbo. Kaplan je zaključil z besedami: »Čudna so pota Gospodova.«

Nihče od prič ni vedel kje je milijonar dobil kloroform. Omarica s strupi ladijske apoteke je bila v redu. Ostala je samo še možnost, da milijonar ni nastopil potovanja samo v spremstvu svoje žene in nečakinje, temveč tudi s četrtlitrsko steklenico s kloroformom, ki jo je nosil tri mesece v žepu čez najlepše dežele in morja pol sveta. Gledal je Fidži in mislil na svoj kloroform, vozil se preko Havane in tipal po steklenici. Morfijsko brizgalko je pustil doma, toda ni bil gotov svoje stvari. Zato je vzel s seboj steklenico s kloroformom. Radi gotovosti. Bister mož misli na vse. Tu v Ceylonu, vpričo kokosovih palm, vpričo krasnega razgleda od pristanišča preko zelenega morja in na modrosivo gorovje: tu je spoznal Mr. Smith, da je predolgo časa zbiral denar in prepozno začel potovati. Kajti ni bil več žejen sonca, palm in dogodovščin. Želel si je samo morfija. In ker ga ni imel s seboj, je vzel steklenico s kloroformom. Ubogi milijonar!

Praden je potegnil preko obraza smrtonosno čepico, je napisal tri pisma.

Prvo je vsebovalo njegov testament.

Drugo je bilo naslovljeno na njegovo ženo: »Moja draga, vedno ljubljena Eleanor! Živi & Co.« (resnični Bog, ta bistri trgovec je tako pisal četrt ure pred svojim samomorom) »so mi napravili življenje nezno. Čutim dolžnost, da vas osvobodim svoje žalosti in bolečin. Dajem vam zopet svobodo in Vas prosim za oprostitev, kot upam, da mi bo tudi Bog oprostil!«

Tretje pismo je vsebovalo nekaj vrstic na njegovega odraslega sina, kjer mu svetuje, naj se posveti materi in firmi. Naj se šteje Mr. Smithu v dobro, da je postavil firmo za materjo.

Zaprli je pisma in jih skrbno označil: »A«, »B«, »C«. Nato je odmašil steklenico z kloroformom ...

Ubogi milijonar!

Nezgoda na pariški razstavi

V razstavnem paviljonu Venezuele se je pretekli teden dogodila nesreča, ki bi skoro zahtevala dve smrtni žrtvi. V popoldanskih urah, ko je razstavo ogledovalo največ občinstva, se je udrl del stropa nad oddelkom, ki kaže razvoj živinoreje v tej državi. K sreči je strop zadržal velik lik plemenske krave, ki je bil visok dva in pol metra. Če omenjenega lika na dotičnem mestu ne bi bilo, bi bila velika jeklena traverza ubila dva gledalca, ki sta se takrat ravno nahajala na dotičnem mestu. Razburjenje, ki se je začetkoma polastilo gledalcev, se je kmalu poleglo, ko se je doznalo, da nesreča ni zahtevala nikakih žrtev ter da je odstranjena vsaka nevarnost.

POKAŽITE TO ŠTEVILKO
SVOJIM PRIJATELJEM!

Plavanje

Dne 10. oktobra se je vršilo v Genovi prvenstvo Italije v plavanju, in sicer v bazenu, dolgem 33,3 m.

Rezultati so:

100 m: Lisardi 1:00,3 minut;

200 m: Signori 2:21,4 minut;

400 m: Schipiza 5:07,8 minut;

1500m: Costoli 20:54,0 minut;

200 m (pršno): Chira 2:56,6 minut;

100 m (hrbtno): Ravera 1:14,5 minut;

3 × 100 m (mešano): »Lazio« (Rim) 3:37,8 minut;

4 × 100 m: »Rari Nantes« (Milano) 4:18,4 minut.

Rezultati torej niso ravno odlični in bi Jugoslavija Italijo, če bi prišlo do napovedanega dvoboja, najbrže porazila, česar so se Italijani tudi zavedali in mednarodni dvoboj rajši odpovedali

★

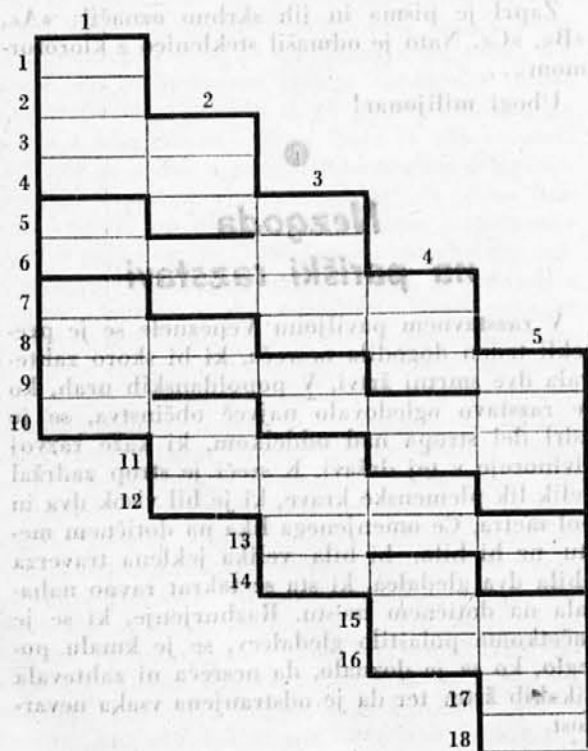
V Gentu je izboljšala Holandčanka Waalborg danski svetovni rekord na 200 m pršno od 3:00,2 min., ki ga je lansko leto postavila Japonka Muehata, na 2:56,9 minut. Kako odličen je ta rezultat, nam priča zlasti to, da je jugoslovanski moški rekord v tej disciplini, ki ga brani Cerer (Hirija), le za dobre 4 sekunde boljši. Na isti prireditvi je Dankinja Hveger poboljšala svoj lastni rekord na 400 m prosto na 5:14, kar je tudi odličen rezultat.

Lahka atletika

V začetku t. m. se je vršil v Budimpešti lahkoatletski miting, na katerem so bili doseženi odlični rezultati. Zlasti se je izkazal Szabo, ki je na 1500 m tekkel 3:48,6 minut in se s tem približal za 8 desetink svetovnemu rekordu Novozelandskega Lovelocka (3:47,8). Odličen rezultat je postavil tudi v metu krogle Daramji z rezultatom 15,42 m in na 200 m Kovacs v zelo dobrem času 21,6 sekund.

★

Zlogovna križanka

Daljino 70 metrov in več v metu kopja je do sedaj doseglo le 14 atletov, to so:

1. Järvién Matti (Finska) 77,23 m, l. 1936 (svetovni rekord);
2. Nikkanen (Finska) 74,78 m, l. 1937;
3. Stöck (Nemčija) 73,96 m, l. 1936;
4. Weiman (Nemčija) 73,50 m, l. 1933;
5. Lokajski (Poljska) 73,27 m, l. 1936;
6. Atterwaal (Švedska) 71,72 m, l. 1936;
7. Sale (Estonska) 71,48 m, l. 1934;
8. Lundquist (Švedska) 71,16 m, l. 1936;
9. Pentilä (Finska) 70,82 m, l. 1932;
10. Toioonen (Finska) 70,77 m, l. 1936;
11. Turcsik (Poljska) 70,56 m, l. 1936;
12. Isaak (Estonska) 70,48 m, l. 1937;
13. Varszegi (Madžarska) 70,22 m, l. 1937;
14. Sippala (Finska) 70,04 m, l. 1936.

Če dobro pogledamo, opazimo, da so razen enega Madžara, zastopani le atleti severnih evropskih držav, zlasti Finske. Naš rekord drži z metom 59,42 m Markušić (»Slavija«, Varaždin), vrgl pa je letos že 60,25 m, kar pa še ni priznано za rekord.

Nogomet

Odkar je osnovan »Srednjeevropski cup«, pa do danes, je bilo zanj odigranih 232 tekem. Največ tekem so odigrali avstrijski klubi in je po tem sodeč imela Avstrija v tem tekmovanju največ uspeha. Od jugoslovenskih klubov je doslej zmagal le enkrat zagrebški »Gradjanski« in sicer proti »Viktoriji« Žižkov iz Prage l. 1928 (3:2). Stanje držav je naslednje:

1. Avstrija	124	66	16	42	275:227	148	točk
2. Čehoslovaška	116	45	22	49	245:241	112	»
3. Italija	95	42	17	36	204:197	59	»
4. Madžarska	102	41	14	47	234:226	55	»
5. Švica	15	4	2	9	20:47	10	»
6. Jugoslavija	10	1	0	9	9:44	2	»
7. Rumunija	2	0	0	2	5:10	0	»

Vr —zo

Vodoravno: 1. prislov časa, 2. kazalni zaimek, 3. severnoevropska prestolnica, 4. plemiški naslov, 5. osebni zaimek, rimski cesar, 6. to, kar vsadimo, 7. kazalni zaimek — delikatesa, 8. ptica — cunja, 9. mesto v Mali Aziji, znano po cerkvenem zboru — lepota, 10. zver — stari, 11. izraz pri kartah — hrib, 12. poziv k delu — osebni zaimek, 13. kdor rad gleda, 14. skupina ptic — dva, 15. oblika hriba, 16. tekočina, 17. osebni zaimek, 18. kemijski znak.

Napično: 1. mesto na madžarski meji — drevo — japonski politik, 2. reka v Franciji — ponos — del Dantejeve Božanske komedije — namera, 3. del obleke — naš slikar — angleška kolonija v Afriki, 4. ogrska dinastija (izumrla 1301) — poveljnik japonskega brodovja v japonsko-ruski vojni — vrsta masti (gen.) — kraj, kjer se je pričel drugi srbski upor (1815), 5. biti nestalen (tujka) — športno orodje — božjast.

Rešitev križanke iz prve številke „Naše volje“

Vodoravno: 1. pro, 2. ser, 3. kopija, 4. sonata, 5. jovo — go — gandi, 6. ta — kanosa — na, 7. pera — balada, 8. savana — mantel, 9. ma — namaka — rob, 10. sloga — kan — moba, 11. berane, 12. lakota, 13. vi, 14. ca.

Za nagrado sta bila izreabana tov. Peneš Mija iz Kranja in tov. Andrejčić Igor iz Ljubljane. Dabila sta vsak eno lepo knjigo.

Šahovski drobiž

4. avgusta se je začela ponovna borba med dr. Euwejem in dr. Aljechinom za naslov svetovnega šahovskega mojstra. Leta 1935. je zmagal dr. Euwe z malenkostno razliko točk. Match se vrši na Holandskem in bo odigranih skupno 30 partij. Zmagovalec je tisti, ki doseže najmanj petnajst in pol točk. Nad dva meseca bo pozornost šahovskega sveta obrnjena samo na ta dvoboj. Oba nasprotnika sta izvrstna teoretika in prava šahovska borca. Zato bodo tudi partije borbene in za šahiste zanimive.

★

Bivši svetovni šahovski mojster dr. Aljehin je pred enim letom pri otvoritvi simultanske produkcije v Ljubljani izjavil, da bo sigurno zmagal nad dr. Euwejem pri ponovnem dvoboju in da bo prešlo svetovno šahovsko prvenstvo zopet v slovansko posest. Upajmo, da se njegova in naša želja uresniči.

★

V nekem nemškem listu pa je objavljena sledeča osmica najboljših tenis-igračev Evrope:

1. Von Cramm (Nemčija);
2. Austin (Anglija);
3. Henkel (Nemčija);
4. Menzel (Čehoslovaška);
5. Hecht (Čehoslovaška);
6. Bussi (Francija);
7. Destremaux (Francija);
8. Punčec (Jugoslavija).

Pismeni match Francija : Holandska 1936.

Constantin (Francija) — Levie (Holandska)

1. d4, d5, 2. Sf3, Sf6, 3. e3, e6, 4. Ld3, e5, 5. e3, Sbd7, 6. Sbd2, Ld6 (dobro je tudi Le7, 7. 0—0, 0—0, 8. e4, de, 9. Sxe4, b6, 10. de, be, 11. De2, Lb7 itd.), 7. 0—0, 0—0, 8. Tel! (močnejše kot takoj e4, cd, 9. ed, de, 10. Sxe4, Sxe4, 11. Le4!, Db6, 12. Le2, Sf6), De7, 9. e4, e4, 10. ed, de, 11. Sxe4, Lf4, 12. Sxf6, Sxf6, 13. Se5!, Lxe4, 14. Txe4, Dd6, 15. Df3!, Sd5, 16. Te4!, gb, 17. Th4, Kg7? (v težkem položaju odločilna napaka; ne gre tudi h5, 18. Th5!, gh, 19. Dg3+, Kh8, 20. Sf7+ dobi damo), 18. Sxf7! črni se je vdal na Txf7; sledi 19. Th7+, Kh7+, 20. Df7+, Kh8, 21. De8+, Kg7, 22. Dg6+, Kf8, 23. Dh6+, Ke7, 24. Dg7+, Kd8, 25. Dg8+, Ke7 (Df8, 26. Te8+ in De6+), 26. Txe8 dobi; za De7 pa 19. Th7+, Kh7: 20. Dh5+ in mat.

★

REŠITEV PROBLEMA IZ ZADNJE ŠTEVILKE LANSKEGA LETNIKA

1. Th6.

Problem

(O. Dehler)

Beli: Kd8; Le7 in d5; kmet e6.

Črni: Ka8; La7; kmet a6.

Beli vleče in matira v treh potezah.

Iz vsebine:

- M. Š.: Nastanek in važnost organizacij
M. K.: Ali smo že zedinjeni
Ob 17 letnici 10. oktobra
Kočevje
Križem sveta po pisano robo
A. V.: Groza
—čik: Dr. Sung
Poročila z zavodov
Pisma iz radne čete
Tehnični obzornik
Sport
Šah
Križanka